



administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer
afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid, cel Mer
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20, bus 8
1000 BRUSSEL
tel: 02/553.80.79 fax: 02/553.80.75

Plan-MER-Verslag

Goedkeuring milieueffectrapport

Plan:

Strategisch plan voor de haven van Oostende

Initiatiefnemer:

MVG – afdeling Nautische Autoriteit

**Koning Albert II-laan, bus 5
1000 BRUSSEL**

19 januari 2006

PLMER-0004-GK

1 Inleiding

Het Strategisch plan voor de haven van Oostende heeft als doel de economische leefbaarheid te garanderen en richt zich op de ontwikkeling en de herinrichting van de haven binnen de bestaande grenzen van het zeehavengebied en houdt rekening met de belangen van de stedelijke en natuurlijke woon- en leefomgeving. Het strategisch plan omvat een ruimtelijke-economisch streefbeeld en een actieplan. Een strategisch plan wordt opgemaakt mee ter voorbereiding van een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP), dat het zeehavengebied afbakt en bijhorende voorschriften aangaande inrichting en beheer van het gebied zal geven en dat de basis zal vormen voor het stedenbouwkundige vergunningbeleid.

Op basis van de algemene bepalingen van het decreet van 18 december 2002 inzake milieueffect- en veiligheidsrapportage (BS 13.02.2005) is een planMER vereist in het kader van deze besluitvorming. Naast dit planMER werd eveneens een ruimtelijk veiligheidsrapport op strategisch planniveau opgesteld.

Het opstellen van een strategisch plan voor de haven van Oostende kadert in het regeerakkoord van de Vlaamse regering van 13 juli 1999, waarin bepaald wordt dat voor elk havengebied in Vlaanderen een strategisch plan uitgewerkt wordt. Deze beslissing kadert op haar beurt enerzijds in het RSV en anderzijds in het Havendecreet.

Voorliggend planMER beoordeelt de milieueffecten van de verschillende ruimtelijke mogelijkheden waarop de haven zich economisch kan ontwikkelen.

Concreet worden de milieueffecten van vijf ruimtelijk-economische ontwikkelingsalternatieven onderzocht. Vervolgens werd voor het voorkeursalternatief nagegaan welke vanuit milieuoogpunt de optimalisatiemogelijkheden zijn. Het planMER geeft schematisch aan (figuur 1) hoe de diverse onderzoekssporen samen geleid hebben tot het strategisch plan.

Het strategisch plan en bijhorend planMER werd opgemaakt op initiatief van het Ministerie Vlaamse Gemeenschap, departement LIN, afdeling Vlaamse Nautische Autoriteit, Koning Albert II-laan 20, bus 5, 1000 Brussel.

Het kennisgevingsdossier voor dit planMER werd door de Cel M.e.r. van de afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid volledig verklaard op 7 juni 2004. De ter inzage legging bij de administratie en in Bredene, Oudenburg en Oostende liep van 17 juni 2004 tot 17 juli 2004. De richtlijnen werden door de Cel Mer vastgesteld op 13 augustus 2004 en aan alle betrokkenen betekend. Tijdens de opmaak van het milieueffectrapport werd op regelmatige basis overleg gehouden en werd op 27 juni 2005 het ontwerpMER besproken. Daarbij gelden de richtlijnen als uitgangspunt van de besprekingen.

Het definitieve milieueffectrapport werd ontvangen op 14 september 2005. Met dit goedkeuringsverslag wordt deze milieueffectrapportage afgerond. Het MER heeft op een voldoende wijze invulling gegeven aan de richtlijnen en bevat voldoende informatie om het aspect milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming en voor het op te maken ruimtelijk uitvoeringsplan.

2 Vorm en presentatie

Het betreffende milieueffectrapport is **naar presentatie beoordeeld** een zeer verzorgd document geworden. Het planMER is opgebouwd uit twee rapporten:

- deel A: het hoofdlijnenrapport met de focus op het milieueffectenonderzoek ter ondersteuning van de beleidsbeslissingen;
- deel B: het achtergrondrapport dat meer uitgebreid gegevens bevat ondermeer inzake de gehanteerde methodiek en dat per milieudomein dieper ingaat op de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling en per milieudomein de milieueffecten inzichtelijker onderbouwt. Dit deel B kan bijgevolg niet los worden gelezen van het deel A.

Gehanteerde bronnen zijn opgelijst achteraan in deel A. Algemeen kan worden vastgesteld dat het MER zeer leesbaar is opgesteld en dat ten opzichte van de ontwerpversie de voornaamste leesfouten uit de tekst zijn gehaald. Elk deelrapport wordt vooraf gegaan door een inhoudstafel en doet opgave van de in het rapport opgenomen tabellen, kaarten en figuren (die uit de logica veel uitgebreider is in het deel rapport B). Een (zeer beperkte) verklarende woordenlijst is opgenomen in 2.6 van deel A.

3 Doelstelling, verantwoording en besluitvorming

art.4. 2. 7. §1, 1°, a en b

Het rapport beschrijft duidelijk en onderbouwd de doelstelling en de verantwoording van het plan. Het eerste deel van deel A geeft reeds een goed inzicht; deel B verdiept dit met ondermeer in hoofdstuk 4 de economische onderbouwing. Deze gegevens zijn gebaseerd op een analyse opgemaakt door Idea Consult bij de aanvang van het planningsproces; dit verklaart allicht waarom de gegevens zijn afgesloten op 2002 en daardoor achterhaald. Een update was misschien inderdaad niet noodzakelijk maar het was anderzijds toch wenselijk geweest duidelijk aan te geven hoe daarmee in het kader van de effectenbeoordeling is omgegaan.

Op basis van het rapport is het evenmin echt duidelijk in welke mate de economische scenario's zich verhouden met de vijf ruimtelijke ontwikkelingsalternatieven, in hoeverre deze laatste de diverse economische scenario's kunnen opvangen, welke factoren daarin bepalend zijn.

Verder geeft het planMER inzicht in de voorafgaande en vervolgstappen in het strategisch planningsproces en wijst het op interfererende besluitvorming. Dit zijn het AWZplan Oostende en het RUP voor de afbakening van het regionaalstedelijk gebied Oostende. Deze beide processen bevinden zich momenteel nog in de onderzoeksfase, er zijn nog geen formele beslissingen genomen. Deel B geeft aan welke de vijf planonderdelen zijn van het AWZplan, dat uitgaat van een drievoudige doelstelling.

Ook belangrijk om met een goed begrip het planningsproces en de milieueffectbeoordeling te kunnen volgen is de situering en beschrijving van het plangebied. Binnen het plangebied worden vijf deelruimten onderscheiden: de Voorhaven, de Binnenhaven, Plassendale I, de Zuidelijke Kanaalzone en de Spuikom. Deze deelgebieden hebben elk hun eigen kenmerken wat betreft aanwezige activiteiten, ontsluiting en grondgebruik. Figuur 6 in deel A geeft de afbakening van deze deelruimten. Eveneens in deel A (onder 4.3) komen op een bevattelijke wijze de problemen aan bod, die mee aan de basis liggen van de plandoelstellingen. Hierbij wordt ook gewezen op de beperkingen die gevolg zijn van de ligging van de haven in een stedelijke omgeving, aan de noordwestzijde grenst het plangebied aan de zee en de ecologische waarden verbonden aan strand-duin.

4 Voorgenomen plan en ontwikkelingsalternatieven

art.4. 2. 7. §1, 1°, c en d

Het MER onderzoekt voor vijf ontwikkelingsalternatieven de milieueffecten. Deze ontwikkelingsalternatieven moeten voldoen aan een aantal vooraf vastgelegde randvoorwaarden die onder 5.1 worden opgesomd, waarbij ook aangegeven wordt dat op deze punten de ontwikkelingsalternatieven niet verschillen van de autonome ontwikkelingen. Het rapport had hier best wel per randvoorwaarde duidelijker mogen zijn omdat de context van de randvoorwaarden verschilt en het niet steeds duidelijk is welke redenen hebben meegespeeld voor het vastleggen van de randvoorwaarden.

Op basis van doelmatigheid/ haalbaarheid en milieuafwegingen werd in het proces een ‘voorkeuralternatief’ afgeleid, dat via ondermeer uitvoeringsgerichte milieumaatregelen geoptimaliseerd wordt.

5 Juridische en beleidsmatige context

art.4.2.7.§ 1, 1° e

De juridisch-beleidsmatige context komt hoofdzakelijk in deel B aan bod: deel 5 overloopt de plannen, de sectorale regelgeving en juridisch beschermde gebieden vanuit sectorale wet- en regelgeving komen per milieudomein aan bod. Wet- en regelgeving per milieudomein is in de respectieve delen (van rapport B) doorgaans goed terug te vinden en geeft een goed inzicht. Het overzicht in deel 5 is volledig en voldoende accuraat; eventueel had een kort overzicht (bvb in een matrix) hier melding kunnen maken van de toepasselijke sectorale wetgeving met een verwijzing naar de plaats waar dit verder precies aan bod komt. Voor de leesbaarheid was het misschien beter geweest dit overzicht in deel A op te nemen zodat het met één oogopslag duidelijk is waar welke informatie terug te vinden is.

6 Bestaande toestand en milieueffecten

6.1 Algemene methodologische aspecten

art.4.2.7.§ 1,1°, f

Hoofdstuk 6 van rapport A beschrijft de algemene methodiek die voor dit planMER is gevolgd. De stapsgewijze uitwerking gebeurt in de hoofdstukken 6, 7 en 8 (en niet zoals verkeerdelijk in de inleidende alinea van dit hoofdstuk vermeld de hoofdstukken 5, 6 en 7).

Hoofdstuk 6 bespreekt voor de volgende milieudomeinen per ontwikkelingsalternatief de milieueffecten:

- ruimtegebruik
- verkeer en vervoer
- leefmilieu (hinder)
- lucht
- externe veiligheid
- natuur
- monumenten en landschappen, archeologie en landschapsbeleving (in het rapport hier en daar nog naar verwezen als landschap en cultuurhistorie)
- bodem en
- water.

Hoofdstuk 7 geeft een samenvattende vergelijking van de milieueffecten voor de vijf ontwikkelingsalternatieven; daarbij wordt ook ingegaan op de doelmatigheid en haalbaarheid. Op basis van het gekozen voorkeursalternatief bespreekt hoofdstuk 8 optimalisatiemogelijkheden in samenhang met de kernbeslissingen van het streefbeeld.

Voor de beoordeling van de milieueffecten werd gewerkt met een vijfdelige schaal.

De totaalbeoordeling van de vijf ontwikkelingsalternatieven gebeurt op een kwalitatief beschrijvende wijze met een gelijke weging voor de diverse milieudomeinen. Het rapport onderbouwt kort waarom een multicriteria-analyse hier niet zinvol werd geacht. De afweging per alternatief gebeurde ten opzichte van de autonome ontwikkeling; het effect van de autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie is hier niet kwantitatief beoordeeld maar is wel degelijk besproken per milieudomein (rapport B). Anderzijds schuilt hier toch een gemiste kans om deze beoordeling explicieter in beeld te brengen: het gebied kende tijdens het planproces immers een redelijk hoge dynamiek van ontwikkelingen (soms voorwerp uitmakend

van een ander –en eveneens te beMERren -plan zoals de verbetering van de haventoeegang, soms op basis van de informatie uit het MER moeilijker toewijsbaar aan een achterliggende visie zoals van toepassing bij navolgend voorbeeld), waarvan een explicietere beoordeling hier toch op zijn plaats was geweest. Bij wijze van voorbeeld kan gewezen worden op de eventuele impact op de contextwaarde van het culturele erfgoed door de aanleg van een nieuwe wachtkade annex roro-terrein en brug ter hoogte van de vroegere staatsmarineschool. Dit wordt wel vermeld in het rapport (B 13.3.2) maar niet ten gronde beoordeeld.

Zo beschouwd had ook de bespreking onder 1.6 van rapport A wel wat uitgebreider gemogen. Het afsluiten van de spoorwegovergang aan de Stationsstraat werd niet als mogelijke ontwikkeling beschouwd (zie kernbeslissing 8). Dit is eveneens als aandachtspunt opgenomen voor de vervolgprocessen.

6.2 Huidige situatie en referentiesituatie

art.4.2.7.§ 1,1°, f

Voor een beoordeling van de milieueffecten van de ontwikkelingsalternatieven wordt als referentiejaar de planhorizon genomen, dit is 2020.

De beschrijving van de huidige situatie is relatief beperkt gehouden (zie rapport B) maar dit werd niet als een tekort ervaren.

Wel werd vastgesteld dat de informatie tussen rapport A en B soms versnipperd werd, bijvoorbeeld voor Lucht; eveneens werd hier soms een duidelijke legende gemist (bvb kaart 7 van rapport A, het betreft hier trouwens SO₂-emissies). Kaart 8 bevat de informatie voor luchtverontreiniging door wegverkeer. De kaarten op p.70 verwijzen allicht verkeerdelijk in de legende naar emissie, bovendien zijn dit dezelfde als voorgesteld op p.71. Evenmin is aangegeven of dit de berekeningen zijn voor fijn stof of NO₂; verduidelijking vanwege het studiebureau leert dat de figuur een voorstelling geeft van de mate van overschrijding (en dus geen concentraties) en dat deze overschrijding voor fijn stof en voor NO₂ zich op dezelfde wegvakken voordoen.

De situatie 2020 zonder plan (= autonome ontwikkeling genoemd in het MER) is voornamelijk uitgeschreven per milieudomein (in functie van relevantie) en opgenomen in het achtergrondrapport (= rapport B). Een totaaloverzicht echter werd niet teruggevonden.

6.3 Milieueffecten en maatregelen

art.4. 2. 7. §1, 2°, a, b, c

In het hoofdrapport wordt voor de vermelde milieudomeinen per ontwikkelingsalternatief de impact besproken; voor de onderbouwing van de beoordeling wordt verwezen naar het achtergrondrapport.

Op een onderliggend niveau bespreekt deel 8 de optimalisatie van het voorkeuralternatief (enkel in rapport A). Naast een aantal structurele maatregelen ten behoeve van doelmatigheid wordt voor de kernbeslissingen uit het streefbeeld een korte bijkomende beoordeling gegeven waarbij in de rand ook een aantal milieumaatregelen worden beoordeeld.

Algemeen kan worden vastgesteld dat alle relevante milieudomeinen aan bod komen en dat dit op een voldoende wijze is gebeurd.

Het milieudomein Lucht is wel voldoende uitgewerkt maar toont zoals eerder in dit verslag vermeld wat enigszins storende foutjes. Een gemis is toch wel duiding bij de in het rapport opgenomen modelberekeningen (weliswaar is aangegeven dat de invoer- en berekeningsresultaten apart beschikbaar zijn).

De emissies voor de scheepvaart werden berekend maar niet afgetoetst aan het NEC-programma.

Het milieudomein Monumenten en Landschappen, Archeologisch patrimonium en Landschapsbeleving maakte terecht onderscheid tussen:

- impact op de cultuurhistorisch belangrijke erfgoedwaarden;
- impact op het archeologische erfgoed;
- impact op de landschapsbeleving.

Algemeen kan hier worden vastgesteld dat rekening gehouden werd met een aantal belangrijke opmerkingen n.a.v. het ontwerp van MER; dit heeft geleid tot een wezenlijke verbetering van het rapport en in het bijzonder de beoordelingsmethodiek. Een foutje is allicht geslopen op p.194 (deel B) waar het rapport wijst op het positieve effect door de realisatie van de gebiedsvisie Zeereepduinen: immers, indien hier bedoeld wordt het herstel van de overgang strand-duin ter hoogte van de Halve Maan, dan dient toch vastgesteld dat deze ‘verduining’ zoals beschreven in de. Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust (1996) en de Gebiedsvisie zeereepduinen Oostende-

Bredene-De Haan (2000) door de uitvoering van het plan -in combinatie met het AWZplan- eerder onmogelijk wordt gemaakt. Overigens werd dit effect verder in voorliggend planMER (bvb onder natuur) niet terug gevonden.

Voor het milieudomein Natuur bevat zowel rapport A als B essentiële informatie: rapport A bevat in het bijzonder de vergelijking van de milieueffecten voor de vijf alternatieven, rapport B bevat de noodzakelijke passende beoordeling in het kader van de habitatrichtlijn.

Bij de bespreking van het alternatief 4 wordt in rapport A gesteld dat ‘bij gebrek aan modelleringen en uitgebreid geohydrologisch onderzoek kan wat betreft de Zwaanhoek geen sluitende uitspraak worden gedaan’; dit aspect heeft mede geleid tot de dubbel negatieve beoordeling voor dit alternatief wat betreft het aspect natuur; finaal wordt dit alternatief ook niet als voorkeur behouden. Binnen deze randvoorwaarde is een modellering inderdaad niet te verantwoorden.

De bespreking van het alternatief 5 is ook niet ten gronde en kwantitatief uitgevoerd, anderzijds had een meer uitvoerige bespreking mogelijks wel tot kwantitatieve uitspraken kunnen leiden, maar zou dit niet tot een andere beoordeling hebben geleid voor dit duidelijk ingrijpender alternatief.

Wel kan worden vastgesteld dat de ruimte binnen de toekomstige havendam in de loop van het planningsproces als locatie is voorgesteld voor de aanmeerplaats voor de vloot van het Vlaamse gewest. Deze locatie dient ter vervanging van de huidige locatie van ca 3 ha die binnen het strategisch plan een andere functie zou krijgen. Op basis van voortschrijdende ideeën is de benodigde oppervlakte voor dit ‘dienstenhaventje’ ondertussen gegroeid tot 5,5 à 6 ha (ipv 2, 6 ha ipv tijdelijke werfhaven). Het is ook duidelijk dat dit gewenste dienstenhaventje de potenties voor kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van de SBZ-H ‘Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin’ en het GEN en GENO op die plaats hypothekeert. De “Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust. Deel II. Natuurontwikkeling.” (1999) gaf de mogelijkheid tot natuurontwikkeling ‘duurzame duin-schorre-overgangen’ ter hoogte van de Halve Maan aan.

Het planMER voor het AWZplan, (zie ook rapport B p.135) dat momenteel nog in opmaak is, voorziet uitgebreider onderzoek van de effecten van de aanleg van het dienstenhaventje en de impact op het vermelde SBZ-H in het algemeen. Ook in het bijzonder de impact op de avifauna en het benthos van het getijdeonderhevig strand valt in het onderzoeksgebied van dit MER. Dit kan niet los gezien worden van kernbeslissing 19. In dit verband kan ook nog gewezen worden op de (te nuanceren?) uitspraak in rapport B (p.186) dat ‘indien het gebied gevrijwaard blijft van verstorende activiteiten, valt er in het gebied ‘Halve Maan en omgeving’ eerder een herstel en

toename te verwachten van duinhabitats wat een zeer gunstig effect is van het strategisch plan'. Indien dit al louter betrekking zou hebben op de stopzetting van de activiteiten van de concessie, dan nog moet worden vastgesteld dat het strategisch plan een (voor natuur gunstige) autonome ontwikkeling tot de zijne neemt.

De effecten bij autonome ontwikkeling komen zoals vooropgesteld in deze milieueffectrapportage in rapport B aan bod. Ondermeer wijst het rapport daarbij op de mogelijkheden tot ecologische ontwikkelingen bij de aanleg van het wetenschapspark. Uiteraard moet hierbij nog de effectieve realisatie afgewacht worden. In elk geval mag gehoopt worden dat bij de aanleg van het wetenschapspark rekening zal worden gehouden met deze belangrijke aanbeveling uit het MER. Afdeling Natuur heeft trouwens in haar advies bij de ontwerpversie ook gewezen op de mogelijkheid om hier zowel een terrestrisch als aquatisch biotoop te creëren voor de kamsalamander.

6.4 Vergelijking van de alternatieven (disciplineoverschrijdend)

art.4.2.7.§ 1,2°, e

De totaalbeoordeling van de vijf ontwikkelingsalternatieven gebeurt op een kwalitatief beschrijvende wijze met een gelijke weging voor de diverse milieudomeinen. Het rapport onderbouwt kort waarom een multicriteria-analyse hier niet zinvol werd geacht. De afweging per alternatief gebeurde ten opzichte van de autonome ontwikkeling; het effect van de autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie is hier niet kwantitatief beoordeeld maar is wel degelijk besproken per milieudomein.

7 Leemten in de kennis en monitoring en evaluatie

art.4.2.7.§ 1,3° en 2°,d

Het rapport bevat geen afzonderlijk hoofdstuk met opgave van de leemten in kennis of van monitoring en evaluatie.

Wel doet 8.5 (rapport A) opgave van milieu-aandachtspunten voor de vervolgprocessen waardoor deels invulling gegeven wordt aan deze vragen. Anderzijds was een duidelijke oplijsting van leemten in kennis aangewezen waarbij dan best gestructureerd wordt naar plan, inventaris en

methode. De afzonderlijke besprekingen per milieudomein bevatten wel dergelijke leemten (zie bvb de ook in dit verslag vermelde leemte van grondwatermodellering bij alternatief 4).

8 Integratie en eindsynthese

art.4.2.7.§ 1,2°, e

Zowel naar synthese van de vergelijking van de effecten voor de vijf ontwikkelingsalternatieven als naar conclusie en opvolging voor de vervolgprocessen bevat het rapport, zoals eerder al aangegeven, waardevolle en goed neergeschreven informatie.

9 Niet-technische samenvatting

art.4.2.7.§ 1,4°

Deel 1 uit het hoofdlijnenrapport A geeft een goed leesbaar en volledig overzicht van de voornaamste delen van het MER in het bijzonder met betrekking tot het plan(proces) en de beoordeling van de milieueffecten op het niveau van de ontwikkelingsalternatieven en het voorkeursalternatief.

Enkele van de kritiek- en aandachtspunten die hoger in dit verslag zijn opgenomen, zijn ook van toepassing op deze samenvatting.

10 Besluit

Gelet op wat voorafgaat wordt het plan-MER voor het strategisch plan voor de haven van Oostende goedgekeurd.

Het verslag heeft gewezen op een aantal aandachtspunten bij de verdere procesvoering..

19 januari 2006,

ir. Marc CHERRETTE
Afdelingshoofd.